

Preventie van zere bekjes

> Titia Schamhart (studente Toegepaste Biologie)

Foto: Susan S.

Zere bekjes (vaak Ecthyma of ziekte van Orf genoemd) is een huidinfectie die wereldwijd voorkomt bij schapen en geiten. Het is een virus die verwant is aan het pokkenvirus en eveneens besmettelijk is voor mensen. Hoewel in principe dieren van elke leeftijd kunnen worden aangetast, doen de grootste problemen zich voor bij lammeren en daarna vaak ook het moederdier. Enkele dagen na infectie ontstaat een rode zwelling, vaak in en rond de bek. Na 5 à 6 dagen ontstaan blaasjes die openbarsten en korsten krijgen. Bijkomende bacteriën verergeren het beeld. Als er geen bacteriën zijn die de genezing belemmeren, duurt het 4 weken voordat het dier weer hersteld is. Ecthyma is een virus, daarom heeft antibiotica er geen effect op. Een aantal producten beweren echter wel genezing te kunnen bereiken, maar er is geen bewijs die deze bewering ondersteunt. Omdat de gevolgen van een besmetting behoorlijk in de kosten kunnen lopen (veeartskosten, diersterfte, ontsmetting) en het besmettingsrisico voor mensen (en ook voor kinderen!) hoog is, is preventie van groot belang.

Infectievrij houden

De preventie van Ecthyma bestaat hoofdzakelijk uit het infectievrij houden van de kudde door geen nieuwe, mogelijk besmette dieren toe te laten. Als het virus eenmaal aanwezig is in een kudde, is het bijna onmogelijk weer weg te krijgen. De dieren besmetten elkaar direct door fysiek contact of indirect door contact met virus-bevattend materiaal. Het virus zal zich vervolgens snel in de stal verspreiden. Dieren die de ziekte dus nooit hebben gehad moeten hoe dan ook infectievrij gehouden worden. Personeel en bezoekers van kinderboerderijen hebben onderling natuurlijk ook contact. En mocht het zo zijn dat één van deze medewerkers of bezoekers besmet is, maar nog geen symptomen vertoont, is het virus snel overgebracht op andere mensen en dieren. Dit gaat eveneens zeer makkelijk via de transportmiddelen waar besmette dieren in vervoerd zijn.

Vaccin

Als de ziekte eenmaal in de kudde zit, kan het jaar daarop gebruik worden gemaakt van een vaccin. Dit bestaat uit een kunstmatig gecreëerde versie van het pokkenvirus.

Hier is echter de werking nog niet wetenschappelijk van bewezen. Noch het vaccin noch de ziekte zelf zullen de langdurige productie van antilichamen stimuleren. Het vaccin zal dus niet voorkomen dat de dieren de ziekte krijgen, alleen dat het in een mildere vorm zal ontstaan. Het is dan nog steeds besmettelijk voor mensen en zal dus nog steeds een risico met zich meebrengen voor bezoekers van kinderboerderijen.

Belangrijk aandachtspunt bij vaccinatie

Het is zeer belangrijk te weten dat het vaccin niet gebruikt mag worden in kuddes die deze ziekte nog niet gehad hebben. Zo introduceer je namelijk de ziekte in een nog "schone" kudde. Een eerdere besmetting met het virus zal ook niet voorkomen dat de ziekte opnieuw plaats zal vinden, zelfs niet op dezelfde plaats op de huid. De letsels worden over het algemeen wel minder ernstig en genezen in een kortere tijd.

Besmette dieren

Het afzonderen van besmette dieren kan de verspreiding minimaliseren, maar besmette dieren die nog geen volledige uitbraak hebben kunnen over het hoofd gezien worden. Daardoor zal het uitbreken van de ziekte doorgaan bij de rest van de dieren/mensen en kan het zelfs langer aanhouden. Het is het verstandigst om ervoor te zorgen dat de dieren in algemene goede gezondheid verkeren, zodat ze het hoofd kunnen bieden aan het virus en snel weer lekker in hun vel zitten.

Gevaar voor mensen

Bij mensen komt er een menginfectie voor die wordt veroorzaakt door bacteriën (vaak bij patiënten met een zwak immuunsysteem). Deze infectie is levensbedreigend, omdat er snel bloedvergiftiging kan ontstaan. Diabetes, ondervoeding en slagaderverharding hebben een bevorderende invloed op deze ziekte, maar vergis je niet! De aandoening kan ook voorkomen bij schijnbaar gezonde personen. Ecthyma kan op alle leeftijden voorkomen, maar wordt relatief vaak bij kinderen en jongvolwassenen gezien. De voorkeursplek voor ecthyma zijn de onderbenen (zie foto).

Foto: Dr. Munqithe M. Jabir

In de grote meerderheid van de gevallen wordt de besmetting bij mensen gekenmerkt door een diepe ontsteking op de huid. Soms omgeven door zwarte korsten met een doorsnede van 0,5 tot 3 cm, omgeven door een rode rand. Dit wordt veroorzaakt door een menginfectie met de pusvormende streptokok. Dit is in potentie de meest agressieve streptokok voor de mens en wordt ingedeeld in invasieve of niet-invasieve varianten. Invasieve varianten zijn vaak ernstiger en dodelijker dan de niet-invasieve, maar gelukkig komen deze invasieve varianten zelden voor in Nederland. De niet-invasieve variant treft vooral jonge kinderen, bijvoorbeeld: krentenbaard, roodvonk en keelontsteking.

Bij besmette mensen wordt er gekozen voor een behandeling gericht op de streptokokken, deze zijn gevoelig voor penicillinen. Bij ernstige infecties wordt er gebruik gemaakt van een hoge dosis, zo nodig via injectie. Verder kan goede wondverzorging met een ontsmettend product worden toegepast, maar dit is bij voldoende antibiotische therapie niet strikt noodzakelijk. Voor mensen geldt ook: zorg dat je een gezonde basis hebt om het hoofd te bieden aan dit virus.

Hulsttakken ophangen

Specialisten geloven er niks van en zelfs schapenboeren zijn sceptisch, maar onder het motto "baat het niet dan schaadt het niet" maakt menig boer er gretig gebruik van: hulsttakken ophangen in de (lammer)stal. Er doen immers genoeg verhalen de ronde over boerderijen die jarenlang geteisterd werden door de ziekte van Orf, en sinds de introductie van de hulsttakken Orf-vrij zijn!